

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG

PHAN THỊ NHẠ

TÌM HIỂU VỀ KHU DI TÍCH LỊCH SỬ TÂN TRÀO
XÃ TÂN TRÀO - HUYỆN SƠN DƯƠNG - TỈNH TUYÊN QUANG

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TỒN - BẢO TÀNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. NGUYỄN THẾ HÙNG

HÀ NỘI - 2008

MỤC LỤC

Trang

LỜI CẢM ƠN

MỞ ĐẦU

Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ ATK TÂN TRÀO VÀ KHU DI TÍCH LỊCH

SỬ TÂN TRÀO	4
1.1. Khái quát về điều kiện tự nhiên và xã hội.....	4
1.1.1. Khái quát về điều kiện tự nhiên.....	4
1.1.2. Khái quát về điều kiện xã hội.....	6
1.2. Quá trình hình thành ATK Tân Trào.....	9
1.2.1. Bối cảnh lịch sử.	9
1.2.2. Tân Trào -Căn cứ địa cách mạng— Trung tâm của ATK.....	19
1.3. Lược sử bảo tồn Khu Di tích lịch sử Tân Trào — Tuyên Quang.....	22
1.3.1. Bảo vệ.....	22
1.3.2. Xếp hạng.....	23
1.3.3. Tu bổ.....	25
1.3.4. Quản lý.	27
Chương 2: NHỮNG ĐẶC TRƯNG VÀ GIÁ TRỊ CƠ BẢN CỦA KHU DI	
TÍCH LỊCH SỬ TÂN TRÀO	29
2.1. Khảo tả một số di tích tiêu biểu tại Tân Trào.....	29
2.1.1. Đình Hồng Thái.....	31
2.1.2. Nhà ông Nguyễn Tiến Sự.	35
2.1.3. Lán Nà Lừa.....	36
2.1.4. Đình Tân Trào.	39
2.1.5. Cây Đa Tân Trào.	43
2.1.6. Lán Hang Bòng.	45
2.1.7. Các di tích khác	47

2.2. Những đặc trưng cơ bản của Khu Di tích lịch sử Tân Trào.....	49
2.2.1. Khu Di tích lịch sử Tân Trào có quy mô lớn nằm ở trung tâm của khu căn cứ cách mạng, Chiến khu Việt Bắc.....	50
2.2.2. Địa hình và cảnh quan tự nhiên là yếu tố không thể tách rời của Khu Di tích lịch sử Tân Trào.....	51
2.2.3. Khu Căn cứ cách mạng Tân Trào được xây dựng trên cơ sở dựa vào sự che chở và bảo vệ của nhân dân nên các di tích chính là các công trình công cộng và nhà ở của dân.....	52
2.2.4. Các di tích trong khu Căn cứ cách mạng Tân Trào được xây dựng bằng các vật liệu tự nhiên nên kém bền vững.....	53
2.3. Những giá trị cơ bản của Khu Di tích lịch sử Tân Trào.....	54
2.3.1. Giá trị Lịch sử.....	54
2.3.2. Giá trị Văn hoá.....	60
2.3.3. Giá trị Thẩm mỹ.....	70
2.3.4. Giá trị Du lịch.....	72
Chương 3: BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ KHU DI TÍCH LỊCH SỬ TÂN TRÀO.....	75
3.1. Đánh giá hiện trạng bảo tồn Khu Di tích lịch sử Tân Trào trong những năm gần đây.....	75
3.2. Đề xuất một số định hướng bảo tồn và phát huy giá trị Khu Di tích lịch sử ...77	77
3.2.1. Bảo tồn.....	77
3.2.2. Tổ chức khai thác phát huy giá trị Khu Di tích lịch sử Tân Trào....	85
KẾT LUẬN	94
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	97
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc ta, trên mảnh đất Tuyên Quang đã diễn ra nhiều sự kiện lịch sử trọng đại, đặc biệt là thời kỳ cách mạng Tuyên Quang nằm trong khu căn cứ địa, Tân Trào được chọn làm Thủ đô lâm thời Khu Giải phóng là nơi ở và làm việc của Bác Hồ và các cơ quan Trung ương của Đảng, Chính phủ, nơi khai sinh ra nước Việt Nam Dân Chủ Cộng Hoà. Trong cuộc kháng chiến trường kỳ chống Pháp xâm lược, Tuyên Quang một lần nữa lại được chọn làm Thủ đô Kháng chiến, là nơi Bác và Trung ương Đảng đã lãnh đạo cuộc kháng chiến đi đến thắng lợi.

Trong những tháng năm cách mạng và kháng chiến đầy gian khổ hy sinh hào hùng ấy nhân dân các dân tộc tỉnh Tuyên Quang nói chung và nhân dân xã Tân Trào nói riêng đã hết lòng bảo vệ, che chở cán bộ cách mạng và cùng bộ đội chiến đấu anh dũng bảo vệ quê hương, giành độc lập cho đất nước. Giờ đây mỗi tên làng, tên núi, tên sông ở Tân Trào đều gắn liền với một sự kiện của cách mạng và cuộc kháng chiến vĩ đại. Nơi đây: “ Mái Đình Hồng Thái, Cây đa Tân Trào”, đây “ Ngòi Thia, sông Đáy”, “ Núi Hồng”, “Mái Đình Tân Trào”, và đây nữa Hang Bòng cùng mái Lán Nà Lừa, □ Tân Trào, nơi ở và làm việc của Bác Hồ cùng Trung ương Đảng, Chính phủ, bộ tổng tư lệnh quân đội, nơi Đảng và Chính phủ ta đã đặt đại bản doanh để lãnh đạo cuộc cách mạng tháng Tám thành công và lãnh đạo cuộc kháng chiến trường kỳ gian khổ, đã đưa ra nhiều quyết định quan trọng liên quan đến vận mệnh của dân tộc như: Cuộc họp Quốc dân Đại hội diễn ra tại Đình Tân Trào quyết định “ *toàn dân đứng lên vũ trang khởi nghĩa giành chính quyền*□□, thông qua lệnh tổng khởi nghĩa, quy định Quốc ca, Quốc kỳ, đọc “*Bản quân lệnh số 1*” dưới bóng đa Tân Trào và hạ lệnh xuất quân tiến về giải phóng thủ đô. Ở Lán Nà Lừa, khi Bác Hồ bị mệt nặng Bác đã dặn rằng: “ *Lúc này, thời cơ thuận lợi đã đến, dù hy sinh tới đâu, dù phải đốt cháy cả dãy Trường Sơn cũng phải kiên quyết dành cho được độc lập*”, lời nói đó của Người đã hun

đúc và thổi bùng khí thế quyết tâm chiến đấu của quân và dân cả nước càng thêm mạnh mẽ, thôi thúc cả dân tộc đứng lên đấu tranh giành quyền và lập nên nước Việt Nam dân chủ Cộng hoà, mở ra một Kỷ nguyên mới cho toàn dân tộc Việt Nam, Kỷ nguyên Độc lập Tự do.

Tân Trào trở thành mảnh đất cội nguồn của lịch sử, mỗi người con của đất nước Việt Nam chắc hẳn ai cũng có khát khao khám phá bí ẩn của cội nguồn, ai cũng từng muốn đến miền đất ngàn năm Văn hiến Thăng Long — Hà Nội, đến nơi đất tổ Hùng Vương để hiểu rõ nguồn gốc con Lạc cháu Hồng, đi đến thủ đô Gió Ngàn, đến với Tân Trào, Tuyên Quang - Thủ đô Cách mạng và thủ đô của cuộc kháng chiến để tìm lại trong mỗi tên núi tên sông, mỗi cách rừng, mỗi chiếc hang, mái lá vẫn còn lưu lại dấu vết của người anh hùng dân tộc vĩ đại, người cha già của dân tộc, và vết tích của cả một thời kỳ oanh liệt diễn ra ở đây.

Tân Trào đang dần trở thành điểm tham quan du lịch hấp dẫn đón nhiều khách du lịch cả trong và ngoài nước đến tham quan, tìm hiểu, nghiên cứu và học tập lịch sử đồng thời tìm hiểu mảnh đất con người ở đây đã sống cùng và làm nên những tháng năm lịch sử oanh liệt, hào hùng ấy.

Khu Di tích lịch sử Tân Trào có một ý nghĩa quan trọng và vô cùng lớn trong lịch sử giữ nước của dân tộc vì vậy vấn đề bảo tồn và phát huy giá trị của Khu Di tích lịch sử Tân Trào là vấn đề quan trọng và hết sức cần thiết.

Là một người con của mảnh đất Tân Trào lịch sử em rất tự hào và luôn mong muốn có thể đóng góp được một phần công sức của mình vào việc bảo tồn và phát huy giá trị của khu di tích này để làm cho quê hương mình thêm giàu đẹp, giữ gìn và phát huy bản sắc của quê hương anh hùng.

Được sự động viên, giúp đỡ và ủng hộ nhiệt tình của thầy Nguyễn Thế Hùng, Phó cục trưởng Cục Di sản Văn hoá giảng viên hướng dẫn em, em xin mạnh dạn chọn đề tài “ Tìm hiểu về Khu Di tích lịch sử Tân Trào” làm khoá luận tốt nghiệp của mình.

2. Mục đích nghiên cứu của đề tài

Đề tài “ Tìm hiểu về Khu Di tích lịch sử Tân Trào” nghiên cứu nhằm mục đích đi sâu tìm hiểu về lịch sử, quá trình hình thành Khu Di tích lịch sử Tân Trào và nêu bật được đặc trưng và giá trị của khu di tích lịch sử này đồng thời thấy được bản sắc văn hóa của các dân tộc trong vùng ảnh hưởng đến khu di tích lịch sử để từ đó đề xuất kế hoạch bảo tồn và phát huy giá trị di tích.

3. Phạm vi nghiên cứu của đề tài

Đối tượng nghiên cứu: Bài luận văn này nghiên cứu tổng thể về Khu Di tích lịch sử tại xã Tân Trào bao gồm nhiều điểm di tích riêng lẻ, đi sâu vào những di tích có giá trị tiêu biểu đồng thời tìm hiểu bản sắc văn hoá dân tộc của dân cư trong khu vực xã Tân Trào.

4. Phương pháp nghiên cứu

Khoá luận áp dụng một số phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp duy vật lịch sử;
- Phương pháp khảo sát điền dã;
- Phương pháp bảo tàng học;
- Phương pháp phân tích tổng hợp tự nhiên;
- Phương pháp liên ngành.

5. Bố cục của đề tài

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận, tài liệu tham khảo, phụ lục, bài viết gồm có 3 chương:

Chương 1: *Khái quát về ATK Tân Trào và Khu Di tích lịch sử Tân Trào.*

Chương 2: *Những đặc trưng và giá trị cơ bản của Khu Di tích lịch sử Tân Trào.*

Chương 3: *Bảo tồn và phát huy giá trị Khu Di tích lịch sử Tân Trào.*

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

CÁC VĂN BẢN:

1. Luật Di sản Văn hoá” do Quốc hội nước Cộng hoà xã hội Chủ nghĩa Việt Nam ban hành (khoá 8, kỳ họp thứ IX năm 2001) ban hành.
2. Nghị định 519/ TTG ký ngày 19/ 10/ 1957 của Thủ tướng Chính phủ Phạm Văn Đồng về việc Bảo tồn di tích.
3. Pháp lệnh số 14/ LCT / HĐNN về “ Bảo vệ và sử dụng Di tích lịch sử — Văn hoá và Danh lam thắng cảnh” đã được ban hành do đồng chí Trường Chinh ký, ngày 14/ 04/ 1984.
4. Sắc lệnh số 65L/ CTP do Hồ Chủ Tịch ký ngày 23/ 11/ 1945.

SÁCH THAM KHẢO:

1. Trường Chinh. *Cách mạng tháng Tám*, Nxb. Quân đội Nhân dân, Hà Nội, 2005.
2. Bảo tàng Tân Trào ATK. *Bác Hồ ở Tân Trào*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2007.
3. BCH Đảng bộ huyện Sơn Dương, *Lịch sử Đảng bộ huyện Sơn Dương*, 2005.
4. BCH Đảng bộ xã Tân Trào. *Lịch sử Đảng bộ xã Tân Trào*, 2007.
5. Nguyễn Đăng Duy — Trịnh Minh Đức. *Bảo tồn Di tích lịch sử Văn hoá*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Hà Nội, 1993.
6. Trịnh Minh Đức — Phạm Thu Hương. *Bảo tồn Di tích lịch sử Văn hoá*, Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội, 2007.
7. Bảo Định Giang. *Bác Hồ, Bác Tôn và các anh*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001.
8. Phù Ninh, *Di tích lịch sử Tuyên Quang*, Nxb. Văn Hoá Dân tộc, Hà Nội, 2004.
9. Nguyễn Trọng Phúc. *Giáo trình Lịch sử Việt Nam*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001.

10. Nguyễn Văn Tân, *Từ điển địa danh Văn hoá danh lam Việt Nam*, Nxb Văn hoá Thông tin, Hà Nội, 2002.
11. Văn Tạo. *Cách mạng tháng Tám □ Một số vấn đề lịch sử*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 1995.
12. Bùi Thiết, *Địa danh về Hồ Chí Minh*, Nxb. Thanh Niên, Hà Nội, 1999.
13. Phạm Thuyết. *Di tích lịch sử cách mạng huyện Sơn Dương*, Nxb. Văn hoá Dân tộc, Hà Nội, 2007.
14. Nguyễn Huy Toàn. *30 năm chiến tranh cách mạng Việt Nam 1945 □ 1975*, Nxb. Lý luận Chính trị, Hà Nội, 2005.
15. Trung tâm UNESCO Tân Trào, *Tuyên Quang thời Tiền khởi nghĩa*, Nxb. Văn hoá Dân tộc, Hà Nội, 2004.
16. *Tuyên Quang □ Hình ảnh lịch sử cách mạng*, Nxb. Chính Trị Quốc Gia HN, 2005.
17. Ty Văn hoá Tuyên Quang. *Hồi ký Bác Hồ về Tân Trào*, 1970.
18. Ty Văn hoá Tuyên Quang. *Hồi ký về Hội nghị Tân Trào*, Hồ sơ lưu trữ.
19. Đinh Xuân Vịnh. *Sổ tay địa danh Việt Nam*, Nxb. Đại học Quốc Gia Hà Nội, Hà Nội, 2002.